

teatrul

I

ianuarie 1962 (anul VII)

PTI
0584

est număr :
OSTACHE
VIATA
TERIOARA
și comedie în 3 acte
de PAUL EVERAC

„BĂIATUL DIN BANCA A DOUA“ de Al. Popovici

IN DOUĂ VERSIUNI SCENICE

u e de mirare că în ultima vreme, cu o îmbucurătoare stăruință, critica literară analizează tot mai atent literatura destinată celor mici. E o consecință directă a faptului că și în domeniul literaturii pentru copii s-au făcut serioși pași înainte în sensul unei mai subtile și mai profunde înțelegeri a problemelor complexe, legate de educarea prin artă a noii generații. Nu mai departe, piesa lui Al Popovici, *Băiatul din banca a doua*, și cele două spectacole realizate pînă acum cu această piesă — la București*

și la Piatra Neamț** — au înviorat condeiele cronicarilor, care au repus în discuție problema absolutei necesități a înnoirii tematiche și pe tărîmul dramaturgiei pentru copii. Într-adevăr, față de poezia și proza pentru copii, dramaturgia — cu excepția citorva lucrări pentru teatrele de păpuși și a două destul de timide încercări ale lui Ion Lucian — rămînea încă datoare în privința împropiării problematicii pieselor destinate celor mai mici spectatori. S-a remarcat în repetate rînduri, și pe bună dreptate, că vechile basme, cu lumea lor de prințisori, zmei, pitici-voinici și animale măzdrăvane, nu mai sînt pe măsura universului de cunoștințe al copilului contemporan. S-au făcut judicioase aprecieri cu privire la puterea de înțelegere, la preferințele și exigențele celor mici. Dar nu numai despre asta este vorba. Față de copilul de azi, cetățeanul de mîine al societății comuniste, scriitorii au datoria să abordeze o tematică pe măsura epocii, în care să-și găsească locul cuvenit noțiuni mai complexe, mai cuprinzătoare decît „binele“ și „răul“ —, noțiuni atît de relative din vechile basme. Piesa lui Al. Popovici răspunde în bună măsură acestor noi cerințe, realizînd o primă și importantă breșă în frontul vechiului repertoriu pentru copii. În piesa *Băiatul din banca a doua* își află locul elementele noii realități, menite nu numai să lărgească sfera de cunoștințe a copilului, dar să și exercite o influență asupra conștiinței acestuia, în sensul determinării unei atitudini față de personajele și întîmplările din piesă.

Autorul a conceput o intrigă simplă, în care pot fi deslușite trei întîmplări distincte. Prima: Radu, un băiat mic, iubește într-atît o anumită poveste cu un pui de urs și cu alte animale dintr-o pădure, încît se prefacă că-l dor dinții pentru a-l determina pe tatăl său, Regizorul, fie și cu acest pretext naiv, să-l ducă, pentru a nu știi cita oară, la teatru. Întîmplarea are un tîlc, prin intermediul micului său personaj autorul vînd să arate că însuși spectatorul-copil i-a pretins o asemenea poveste cu un conținut nou. A doua întîmplare: un pui de urs, pe care-l cheamă Marin, e tare necăjit că e singur-singurel și

* Data premierei: 14 noiembrie 1961. Regia: Ion Cojar. Decoruri și costume: Adriana Leonescu. Muzica: Vasile Veselovski și Radu Șerban. Distribuția: Ion Teodorescu (Marin); Natalia Arsene (Aurora); Mariana Oprescu (Anița); Jean Lorin (Mitică); Nicolae Irim (Beno); Arcadie Donos (Gică); Mișu Andreescu (Sever); Genoveva Preda (Nușa); Gh. Vrînceanu (Beton); Ion Ilie Ion (Urson); Neofita Pătrașcu (Ursona); Nicolae Tomazoglu (Laie); Alexandrina Halik (Ira); Gh. Angheluș (Pompierul și Dentistul); Călin Delavale (Radu); Pompilia Vasiu (O plasatoare); Florin Vasiliu și Val Lefescu (Regizorul); Felix Caroli (Velo); Tudorel Popa (Picced).

** Data premierei: 12 octombrie 1961. Regia: Lucian Giurchescu. Decoruri și costume: Ion Popescu Udriște. Muzica și ilustrația muzicală: Dan Jelescu și Tudorel Ciortea. Distribuția: Ana Cristi (Marin); Ileana Ionescu (Aurora); Sereda Varduca (Anița); Dumitru Petrescu (Mitică); Andrei Ionescu (Beno); Mircea Pinișoară (Gică); Nicolae Ivănescu (Sever); Nicolae Fălcușan (Urson); Nicolae Ivănescu (Ursona); Smaranda Zahiu Teodorescu (Nușa); Constantin Coșa (Laie); Sanda Mîinea și Eugenia Vasilescu (Ira); Constantin Constantin (Dentistul); Constantin Constantin (Pompierul); Radu Voicescu (Regizorul).

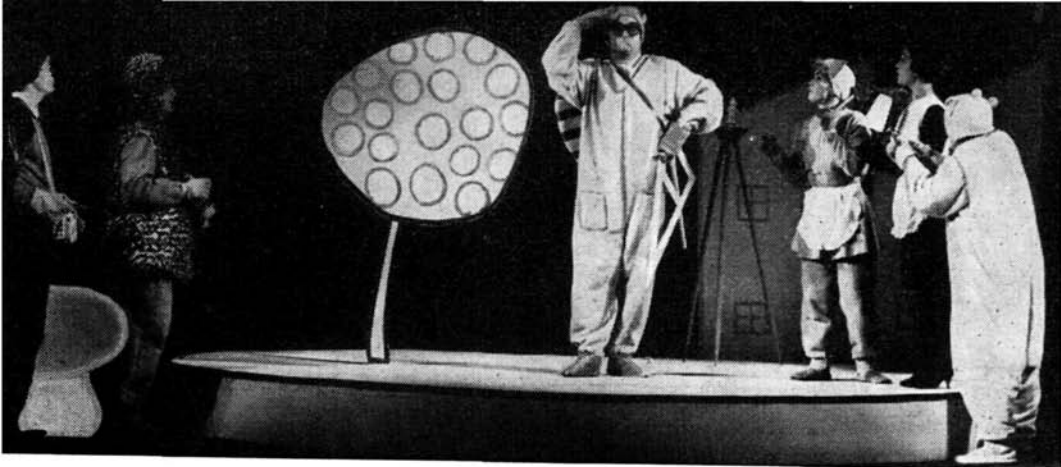

De la stînga la dreapta : Mariana Opreșcu (Anița), Genoveva Preda (Nușă), Gh. Vrînceanu (Beton), Neofita Pătrașcu (Ursona), Ion Ilie Ion (Urson), Ion Teodorescu (Marin), N. Tomazoglu (Laie), N. Ifrim (Beno), Alexandrina Halik (Ira) — Teatrul Tineretului

nu-și găsește părinții. El îi caută prin toată pădurea, dar nu-i găsește decît la circ, unde ajunge, dus de lăbuță, de o fetiță, Ira. Părinții lui, însă, îl povățuiesc să se ducă înapoi în pădure și, ca să nu mai fie singur, să-și caute prietenii printre animale, alături de care să se apuce de treabă. În sfîrșit, a treia întîmplare: urmînd pilda oamenilor, care au făcut să crească un șantier la marginea pădurii, animalele hotărăsc să-și construiască împreună noi adăposturi. Veverița, rîndunica, ariciul, castorul, greierul și, mai tîrziu, puilul de urs, se ajută reciproc și căsuțele lor cresc vîzînd cu ochii. Vulpea, lupul și mistrețul vor să distrugă totul, dar sînt surprinși, închiși într-o cușcă și trimiși la „colțul viu” al unei școli, în vreme ce, cu ajutorul copiilor, animalele pădurii desăvîrșesc construcția începută.

Dacă prima întîmplare constituie un fel de prolog și epilog al piesei, celelalte două se împletesc iscusit, realizînd acțiunea propriu-zisă. Interesant și nou este modul cum autorul a știut să folosească elementele bineștiute ale vechilor povești, cărora, însă, le-a conferit atribute noi, îmbogățindu-le cu noțiuni legate de realitatea imediată. Spectatorul-copil se reîntîlnește cu veverița, pe care, acum, o cheamă madam Anița, ca pe vecina de bloc; castorul — despre care știe că e un bun constructor — mînuiește cu îndeminare teul și echerul; greierul nu va mai trebui să apeleze umilitor la proviziile de iarnă ale furnicii, pentru că, renunțînd la liberprofesioniism, se angajează în orchestra teatrului; ciocănițoarea, pe care o cheamă Beno, e telegrafist; mistrețul, lupul și vulpea sînt nici mai mult, nici mai puțin decît exploatoari, fără ca asociația să fie vulgarizatoare.

Așadar — o împletire de povești cu fapte ale vieții, mai exact, o transplantare a noțiunilor, pe care în chip firesc copilul de azi le stăpînește pe trunchiul unui subiect de povești, cu întîmplări de povești, cu personaje de povești; de unde și superioritatea calitativă a mesajului piesei, care nu e numai concluzia că, în lupta dintre bine și rău, întotdeauna binele învinge. În cazul de față, se face un elogiu muncii creatoare și se pedepsesc faptele dăunătoare ale răufăcătorilor; se arată cu limpezime că cei buni sînt cei ce muncesc, se ajută între ei și știu să lupte împreună contra dușmanilor; se explică micilor spectatori, pe înțelesul lor, ce înseamnă prietenia, solidaritatea, munca, vigilența, respectul reciproc. Binele și răul capătă un conținut precis, pe care copilul contemporan poate să-l înțeleagă. Mesajul piesei e strict contemporan, pentru că se are în vedere realitatea de azi și e dictat de imperativele educative ale epocii noastre.

De la stînga la dreapta : N. Ifrim (Beno), Mișu Andreescu (Sever), Gh. Vrînceanu (Beton), Mariana Oprescu (Anița), Genoveva Preda (Nușă), Ion Teodorescu (Marin) — Teatrul Tineretului

Considerînd astfel problematica piesei lui Al Popovici, se înțelege de ce autorul a dat un serios avertisment oricărui intenții de a introduce elementele vechii feerii în spectacol. Se poate, de asemenea, înțelege de ce, pe parcursul desfășurării acțiunii, autorul polemizează subtil cu partizanii modalității desuete de a scrie și juca teatru pentru cei mici. Meritele piesei nu se opresc aici. Autorul a conceput piesa ca pe o comedie — fără să și-o definească astfel — și, de aici, acțiunea vie, îmbelșugată în procedee specifice genului, de la ironie și autoironie pînă la satiră, mijloace profund ostile didacticismului de care autorul s-a ferit abil și eficace. Numele date personajelor, replicile lor, întîmplările din piesă stîrnesc hazul unanim și nu știu piesă pentru copii la care și cel adult să fi aderat atît de entuziast. E foarte adevărat că dacă, fără excepție, la toate întîmplările pe care le gustă copilul, participă și însoțitorul lui adult, nu toate glumele strecurate pentru „cei mari“ sînt accesibile copilului. Mai e adevărat că unele prietenești ironii au o adresă precisă, și nu pot fi gustate decît de un număr restrîns de spectatori. Toate acestea, fără îndoială, scad, dar nu pot anula meritele piesei și, apreciindu-i valoarea educativă ca și tratarea îndrăzneată, novatoare, nu vîd de ce aș fi zgîrcit cu laudele. Mai ales că, dincolo de scăderi, piesa are virtutea incontestabilă a contemporaneității, înțeleasă și redată la nivelul de accesibilitate propriu micului cetățean care se pregătește azi-mîine să primească, pe umerii lui, prima sarcină socială : ghiozdanul.

Cum era și de așteptat, realizatorii celor două spectacole, de la Teatrul Tineretului din București și de la noul teatru de stat din Piatra-Neamț, au tratat această piesă — și comedie și pentru cei mici! — cu toată seriozitatea. Rezultatele, trebuie spus de la bun început, sînt excelente. Cele două spectacole reprezintă împlinirea intențiilor piesei și constituie, fiecare într-un mod propriu, personal, realizări remarcabile, atît pentru regizori și scenografi, cît și pentru interpreți.

La București, Adriana Leonescu, fructificînd o indicație de paranteză a autorului, a îmbinat decorul pictat, cu proiecții de desene animate care subliniază trecerile de la un anotimp la altul. La Piatra-Neamț, I. Popescu-Udriște — de la Teatrul de Comedie — a construit pădurea, șantierul și ciroul din cuburi viu colorate. Și unul și celălalt au plecat de la o premisă comună : locul de desfășurare a acțiunii trebuie să constituie un mediu familiar copilului, care să îngăduie convenția. Or, cuburile lui Popescu-Udriște, ca și desenele voit naive ale Adrianei Leonescu, solicită atenția și fantezia micului spectator tocmai

Ileana Ionescu (Aurora) și
Radu Voicescu (Regizorul)
— Teatrul de Stat din Piatra
Neamț

pentru că el e deprins cu jocul cuburilor și al creionului plimbat stîngaci pe hîrtie: decorul seamănă cu micul lui colț de joacă de acasă. De aci înainte, ajunge să apară un personaj îmbrăcat ca un lord, dar de sub pelerina căruia răsare o coadă stufoasă și sură, pentru ca să se știe că e lupul, sau un altul prevăzută cu antenă, căști și manipulator T.F.F., pentru ca să fie limpede, pentru toată lumea, că e ciocănițoarea.

La București, spectacolul a fost pus în scenă de Ion Cojar. La Piatra-Neamț, regia a fost încredințată lui Lucian Giurchescu de la Teatrul de Comedie.

Mai puțin înclinat spre fructificarea maximă a elementelor de haz ale piesei, Ion Cojar a stabilit un judicios echilibru între latura de comedie și ceea ce solicită sensibilitatea copilului, unda de duioșie și lirism de care nu e lipsită piesa; de unde și valorificarea mai subliniată a dramei micilor constructori, care-și găsesc șantierul distrus de răufăcători, și nota de melancolie cu care-și însoțește personajul N. Tomazoglu, excelentul interpret al greierului, și căldura cu care Urson și Ursona își întîmpină puilul.

Spectacolul lui Lucian Giurchescu e o explozie luminoasă de veselie și bună-voie unanimă, în care fiecare părticică de text e incîntător valorificată. Se ghițește că regizorul a antrenat întreg colectivul să se amuze înainte de a amuza pe spectatori, și asta nu în dauna textului, ci spre folosul lui. O intenție modestă a autorului care indică într-o paranteză ieșirea trio-ului de răufăcători, ca în finalul actului II din Rigoletto, e transformată de regizor într-o copioasă parodie a genului: Lupul, Vulpea și Mistrețul părăsesc triumfal scena, urlînd formidabil „În tăcere, în tăcere, în tăcere...!” E numai un exemplu.

Și Ion Cojar, și Lucian Giurchescu au greșit în spectacolele lor cîte o singură dată și în același loc, lăsîndu-se ispițiți de prilejul oferit de text de a parodia un spectacol de circ. Această slăbiciune a textului, care oprește în loc acțiunea propriu-zisă, a fost preluată de regizori și chiar dezvoltată, prilejuind o de-

Scenă din actul II — Tea-
trul de Stat din Piatra
Neamț

viere de la linia principală a acțiunii și mă întreb dacă nu și o oarecare confuzie pentru micii spectatori.

Poate că cea mai dificilă sarcină o are în spectacol interpretul rolului Regizorului, adică al celui care trebuie să pară că determină și organizează, sub ochii micilor spectatori, întreaga desfășurare a acțiunii. Nu e numai un prezentator, nici un simplu comentator, este cel menit să dărîme bariera dintre scenă și stal, cel ales de autor să le explice copiilor cum stau lucrurile, să le comunice adesea ideile, să-i atragă, să-i cucerească pentru ceea ce se întîmplă pe scenă. La Piatra-Neamț, Radu Voicescu, bine îndrumat de regizor, a realizat personajul strălucit, fiind vesel, comunicativ, simplu, mereu prezent printre micii spectatori, apropiat lor, entuziast, plin de vervă. Spre deosebire de el, pe scena bucureșteană, Florin Vasiliu a fost distant, flegmatic, adresîndu-se copiilor cu un aer de superioritate și nu a izbutit să topească gheața dintre scenă și sală. Ion Teodorescu la București și Ana Cristi la Piatra-Neamț au realizat rolul puiului de urs, mereu somnoros și cam neîndemînic, cu mult umor și căldură. Veverița Marianeii Oprescu la București e mereu plină de neastîmpăr, vioaie, ca și cea de la Piatra-Neamț, unde Sereda Varduca a adăugat personajului și nițică înțelepciune care șade bine Aniței. Dacă la Teatrul Tineretului Genoveva Preda în rolul Rîndunicii, Gh. Vrînceanu în rolul Castorului, Arcadie Donos în rolul Mistrețului și Mișu Andreescu în rolul Ariciului, au conturat cu finețe, precizie și umor personajele lor, la Piatra-Neamț Constantin Coșa, în greierul Laie, e mai potrivit, pentru că — lăutar cu adevărat — e poate mai comunicativ, mai accesibil copiilor decît Greierul puțin trist, melancolic, puțin blazat, conceput cu migală de N. Tomazoglu în spiritul poeziei lui Topîrceanu. Vulpea Ilenei Ionescu a fost la Piatra-Neamț nu numai vicleană, dar și auto-ironică, după cum Andrei Ionescu a găsit pentru Ciocănitore detalii ilustrative. În general, însă, o comparație a modului cum cele două colective de interpreți au realizat rolurile este sortită eșecului, pentru că, doar cu excepția interpreților Regizorului, restul actorilor celor două scene se diferențiază nu atît prin calitatea interpretării, cît prin sublinierea uneia sau altele din laturile personajelor lor.

La reușita spectacolelor, un rol important l-a avut muzica. Folosind lucrări originale, sau creații ale altor compozitori, Tudorel Ciortea și Dan Jelescu au însoțit întreaga acțiune cu ilustrații muzicale vii, spirituale, de factură modernă, pe linia concepției regizorale a lui Lucian Giurchescu. La București, respectînd concepția lui Ion Cojar, Vasia Veselovski și Radu Șerban au creat frumoase arii pentru fiecare personaj în parte, cu o linie melodică simplă, accesibilă copiilor, melodii calde, gingașe. Caracteristica ambelor realizări, pe scena bucureșteană și pe scena de lângă Bicăz, este omogenitatea, perfectul acord al tuturor compartimentelor, unitatea deplină a tuturor laturilor spectacolului. E o îmbucurătoare risipă de fantezie și mult discernămint în valorificarea ideilor, care îndreptățesc credința că spectacolul pentru copii și-a cîștigat în ochii creatorilor prețuirea și prestigiul cuvenit.

Virgil Munteanu

TEATRUL TINERETULUI

„2 LA ARITMETICĂ” de Natalia Klîkova

Data premierei : 22 octombrie 1961. Regia : Tudorel Popa. Decoruri și costume : I. Mitrici. Distribuția : Doina Șerban (Șurka), Tatiana Popa (Vova), Valli Cios (Leolea), Elena Pop (Katia), Luluca Bălălău (Serioja), Marieta Rareș (Tușa Varia), Mișu Andreescu (Nikolai), Constantin Lipovan (Teplițin), Natalia Lefescu (Olga Viktorovna), Emilia Cozachievi (Bibliotecara).

Spectacolul *2 la aritmetică* are o cortină neobișnuită și originală, formată din două „pagini” mari ale unui caiet de aritmetică, pe care se vede un 2 la fel de mare. De ce nota 2? Asta se înțelege clar citind (și am văzut

spectatori citind) problemele scrise (urît și cu pete de cerneală) pe caiet și rezolvate greșit. Cine este leneșul din spatele acestui caiet care nu-i face cînte și pe a cărui copertă nici măcar numele său nu este scris citeț și